

Številka: 001-02/90-2

PRVI IZVLEČEK PREGLEDA PRIPOMB K OSNUTKU
USTAVE REPUBLIKE SLOVENIJE

(od 1 do 31)

Splošne pripombe k osnutku ustave Republike Slovenije

1. Matjaž Jarc
23/10-1990 (18)

Fredlaga, naj se v osnutku ustave jezikovno proučijo naslednji izrazi:

- ... zakon se sprejme ... (kar sam?)
- ... referendum se razpiše (sam od sebe?)

2. Društvo za varstvo in proti mučenju živali Slovenije
24/10-1990 (21)

Fredlagajo, da se v osnutek ustave uvrsti sledeči tekst:
"Zagotovi se varstvo živali pred mučenjem."

3. Božidar Merc, dipl.iur
24/10-1990 (22)

Meni, da bi bilo potrebno de lege lata vlogo državnega tožilca v kazenskem postopku, zlasti na glavni obravnavi, koncipirati drugače kot je urejena s sedanjo pozitivno zakonodajo. Močno vprašljivo je namreč ali naj velja v demokratični družbeni ureditvi za dejansko neodvisno sodišče tudi še inkvizicijska maksima. Posebej bi v bodoči ureditvi kazenskega postopka kazalo še razmisliti, v zvezi z delovanjem državnega tožilstva, tudi o tem, ali naj prevladuje še vnaprej načelo legalitete, ali pa se naj razširi vpliv načela oportunitete, ter v zvezi s tem povečajo pristojnosti oškodovanca kot tožilca.

4. Mladinski svet Slovenije
19/10-1990 (10)

Dajemo pobudi:

"- da v novi ustavi najdejo mesto jasna in nedvoumna določila, ki bodo temelj za oblikovanje in določanje stalne in celovite mladinske politike v Republiki Sloveniji;

- da se pri načrtovanju in določanju nove državne in družbene ureditve zagotovi prisotnost interesov mladih v javnosti ter uredi način sodelovanja mladinskih organizacij pri določanju in izvajanju mladinske politike."

5. Zveza združenj borcev NOV Republike Slovenije, Občinski odbor Nova Gorica (št. 001-02/89-2)
19/10-1990 (11)

Z ustavo bi morali zagotoviti tudi dolžnost države Slovenije, da skrbi za grobišča vojnih žrtev in grobove padlih za svobodo in samostojnost.

Obrazložitev:

Nelogično bi bilo, da država Slovenija ne bi imela takšne obveznosti za grobišča na svojem ozemlju, medtem ko imata na primer sosednji Italija in Avstrija po mednarodnih pogodbah dolžnost skrbeti za takšna slovenska grobišča na svojem ozemlju. Pri vsem tem gre za pomnike žrtev zavezniškega boja proti nacifašizmu.

6. Jože Zagoričnik
30/10-1990 (28)

Predlaga, da se objavi vseh osem mednarodnih dokumentov, ki so bili upoštevani pri pripravi osnutka ustave.

7. Fedor Tominšek
30/10-1990 (29)

Predlaga redakcijsko pripombo v smeri poenotenja pojmov "država" oziroma "republika" v določbah osnutka o nosilcih zagotavljanja nekaterih pravic oziroma pogojev kot:

- na koncu zadnjega odstavka 48. člena "... varstva države";
- na začetku prvega odstavka 49. člena "republika ustvarja pogoje ...";
- na koncu četrtega odstavka 53. člena "... posebno varstvo republike";
- na začetku 54. člena "država spodbuja ..." itd.

PREAMBULA

1. Zveza združenj borcev NOV Republike Slovenije, Občinski odbor Nova Gorica (št. 001-02/89-2)
19/10-1990 (11)

Narodno osvobodilni boj v zgodovini slovenskega naroda pomeni tako pomembno obdobje za vzpostavitev slovenske državnosti, da ga je potrebno v preambuli k slovenski ustavi primerno omeniti.

2. Republiški sekretariat za borce in vojaške invalide (št. 001-02/90-2)
26/10-1990 (26)

Fredlagajo, da se v preambulo vključijo besede:

"in narodnoosvobodilne vojne slovenskega naroda" ali "in narodnoosvobodilnega boja slovenskega naroda".

Obrazložitev:

Predlagajo, da se vključi eden ali drugi izraz v ustavo Republike Slovenije, ker oba izraza označujeta obdobje v zgodovini, ki ima izjemen pomen za ustvarjanje slovenske državnosti.

3. prof.dr.Ivan Kristan (001-02/90-2)
29/10-1990 (27)

Predlaga, da se preambula črta, uvodni stavek pa bi se lahko glasil:

"Na podlagi pravice do samoodločbe sprejema slovenski narod in državljani ter državljanke Slovenije naslednjo ustavo Republike Slovenije."

Obrazložitev:

S tem stavkom bi bil dan poudarek samo na pravici do samoodločbe, medtem ko imajo vse druge vrednote svoje mesto v normativnem delu ustave.

I. SPLOŠNE DOLOČBE

Splošne pripombe:

1. akad.dr.Rudi Kyovsky, Neodvisnost - Konfederacija novih sindikatov Slovenije
23/10-1990 (9, 25)

V zvezi s III. delom osnutka ustave, ki med drugim ureja socialna vprašanja in s tem vprašanja delovnih razmerij, so pomembna določila I. dela osnutka o tem, kakšna mora biti država. Šele v času "lastninjenja" se bodo razvila nova delovna razmerja, to je razmerja med delodajalci in delojemalci. Pri urejanju teh razmerij bo imela država pomembno vlogo. Zato pogrešamo v I. delu določila o vlogi države na tem področju. Morda bi bila primerna nemška rešitev, ki v prvem odstavku 20. člena določa, da je nemška država "demokratska in socialna" (Sozialstaats prinzip).

K 1. členu:

1. prof.dr.Ivan Kristan (001-02/90-2)
29/10-1990 (27)

Predlaga, da se 1. člen spremeni tako, da se glasi:

"Republika Slovenija je suverena država, ki temelji na trajni in neodtujljivi pravici slovenskega naroda do samoodločbe." K 2. členu:

1. prof.dr.Ivan Kristan
29/10-1990 (27)

Predlaga novo formulacijo tega člena:

"V Republiki Sloveniji ima oblast ljudstvo; izvaja jo neposredno z volitvami in preko zakonodajnih, izvršilnih in sodnih organov, ki delujejo po načelu delitve oblasti."

2. Fedor Tominšek
30/10-1990 (29)

Predlaga, da se glede na to, da je v tem členu določeno, da ljudstvo izvaja oblast tudi "neposredno", da izvedbi plebiscitarnega odločanja ustavna podlaga v normativnem delu ustave in določi, v katerih primerih je rezultat plebiscita pravno zavezujoč za državne organe. V nasprotnem primeru bi plebiscit pomenil le eno od oblik ugotavljanja prevladujočega javnega mnenja - in neodločanja ljudstva. K 3. členu:

1. Milan Gruntar
23/10-1990 (14)

V prvem stavku naj se besede "Republika Slovenija varuje ..." nadomestijo z besedami "z oblikovanjem Republike Slovenije varujemo ...".

2. Matjaž Jarc
23/10-1990 (18)

Tretji stavek tega člena naj se glasi:
"Odgovarja za usodo Slovencev, ki živijo zunaj njenih meja in krepi njihove stike z domovino."

Obrazložitev:

Republika ne more čustvovati, temveč mora odgovarjati. Če pa takšne odgovornosti ne more dejansko prevzeti, ker takšno odgovornost le čuti, naj se ta stavek črta.

3. prof.dr.Ivan Kristan
29/10-1990 (27)

Predlaga, da se člen preoblikuje tako, da bodo naloge Republike Slovenije napisane v alinejah in da se namesto besed:

"Čuti se odgovorno za usodo Slovencev ..." zapiše: "Skrbi za Slovence v zamejstvu."

Obrazložitev:

Formulacija "čuti se odgovorno ..." ne ustreza. Gre za nalogo Republike Slovenije, da skrbi za Slovence v zamejstvu.

4. dr.Cveto Gradišar
30/10-1990 (30)

Meni, da država varuje tudi ostale pravice in svoboščine državljana, v smislu celostne varnosti (pravne sociekonomske, zdravstvene, ekološke itd). Poseno varstvo pa zagotavlja takrat, ko se le-ta znajde v izjemnih in spregledanih" okoliščinah, nasproti države ali gospodarskih subjektov in sicer preko neodvisnih institucij.

K 6. členu:K 7. členu:

1. akad.dr.Rudi Kyovsky, Neodvisnost - Konfederacija novih sindikatov Slovenije
23/10-1990 (9,25)

Določba 7. člena je preozka, ker morajo biti tudi avtonomni splošni akti v skladu z ratificiranimi pogodbami, med njimi tudi konvencijami MOD. Ista pripomba velja tudi glede uporabe objavljenih pogodb.

K 8. členu:

1. Jaka Peternel
19/10-1990 (12)

Predlaga nov slovenski grb, zastavo in slovenski denar.

Opomba: Priložene so skice.

2. Milan Gruntar
23/10-1990 (14)

Kot simbol v zastavi naj se določi lipov list.

3. Matjaž Jarc
23/10-1990 (18)

Predlaga tri možnosti:

- Definira naj se zastavo, himno in grb.
- Ohrani naj se prvi stavek člena in čimpreje definira te simbole z ustavnim zakonom.
- Ta člen naj se črta.

II. PRAVICE, SVOBODINE IN DOLŽNOSTI ČLOVEKA IN DRŽAVLJANA

Splošne pripombe

1. akad.dr.Rudi Kyovsky, Neodvisnost - Konfederacija novih sindikatov Slovenije
23/10-1990 (9, 25)

Vse do Weimarske ustave sta teorija in praksa odklanjali uvrstitev socialno-ekonomskih določil v takratne ustave. Končno je zmagalo stališče, da je nujna povezava ne samo med socialno-ekonomskimi pravicami temveč tudi med državljanskimi in političnimi ter socialno-ekonomskimi pravicami. Sestavljalci osnutka slovenske ustave so upoštevali pri oblikovanju teh pravic številne ustave, predvsem pa mednarodne univerzalne in evropske regionalne pravice.

1. Eva Lea Miler, svetovalni direktor v svetovni zvezi za varstvo živali
12/9-1990 (4)

Osnutek nove slovenske ustave naj se dopolni z naslednjim besedilom:

"Zagotavlja se varstvo živali pred mučenjem".

Obrazložitev:

Vse napredne države sveta imajo specifične zakone proti mučenju živali, zato naj se predlagano besedilo vključi v ustavo tako, da bo podlaga za poseben zakon proti mučenju živali.

Opomba:

Predlagano besedilo bi se lahko uvrstilo tudi v III poglavje, o čemer naj razsodi strokovna skupina.

K 16. členu:

1. Tomo Grgič - Sodnik Vrhovnega sodišča Republike Slovenije
23/10-1990 (19)

Predlaga, da se razmisli o sledečem besedilu:

"Kazen dosmrtnega zapora (varianta: kazen zapora 30 let) se sme izjemoma predpisati in izreči samo za najhujše oblike hudih kaznivih dejanj."

Obrazložitev:

Po odpravi smrtne kazni se utegne v skrajnih primerih pokazati, da kazen zapora 20 let ne bi bila zadostna. Zato naj bi se razmislilo bodiso o uvedbi kazni dosmrtnega zapora ali bolje o kazni zapora do 30 let.

K 18. členu:

1. Tomo Grgič - sodnik Vrhovnega sodišča Republike Slovenije
23/10-1990 (19)

Predlaga sledeče besedilo:

"Po vložitvi obtožnice sem trajati pripor največ do 6 mesecev, če gre za kaznivo dejanje, za katero je v zakonu predpisana kazen do 10 let zapora in največ do enega leta, če gre za kaznivo dejanje, za katero je predpisana kazen zapora 10 let ali hujša kazen."

Obrazložitev:

Ker v praksi ni problem le v dolgotrajnem priporu pred vložitvijo obtožnice, katerega podaljševanje preprečuje ustavna določba, marveč tudi v njegovem trajanju po vložitvi obtožnice, ko se zaradi dolgotrajnosti postopkov čezmerno podaljšuje, je potrebno razmisliti o možnosti, da se določi najdaljše trajanje pripora po vložitvi obtožnice."

K 21. členu:

1. Milan Gruntar

23/10-1990 (14)

Crta naj se pika na koncu člena in se doda besede: "- moralne in materialne."

K 22. členu:

1. akad.dr.Rudi Kyovsky, Neodvisnost - Konfederacija novnih sindikatov Slovenije
23/10-1990 (9,25)

V zvezi z varstvom pravic iz delovnega razmerja, ki se rešujejo v okviru podjetij in pred sodišči, bi bilo verjetno dobro šteti ta podjetja med "nosilce javnih pooblastil".

K 27. členu:

1. Ado Butala
24/10-1990 (20)

Meni, da je zaradi zavarovanja instituta domnevne nedolžnosti nujno v ustavo vnesti prepoved objavljanja česarkoli, kar se nanaša na domnevnega kršilca oziroma obdolženca kaznivega dejanja - vse dokler ni s pravnomočno sodbo ugotovljena njegova krivda.

Obrazložitev:

Z objavljanjem kakršnihkoli obvestil ali informacij o domnevnih kršilcih zakonov se povzroča nepopravljiva škoda posameznim državljanom.

K 28. členu:

1. Tomo Grgič - sodnik Vrhovnega sodišča Republike Slovenije
23/10-1990 (19)

Meni, da je glede prepovedi retroaktivne veljave predpisov, ki določajo prekrške predlagana rešitev pravilna, vendar je iz praktičnih razlogov vprašljiva, ker bi se z njo, za razliko od sedanje ureditve v prvem odstavku 221. člena ustave Republike Slovenije - tudi prekrške lahko določalo le z zakonom.

K 29. členu:

1. Tomo Grgič - sodnik Vrhovnega sodišča Republike Slovenije
23/10-1990 (19)

Predlaga, da se četrta alineja tega člena glasi:

"- da se dejstva, ki so mu v korist enako pazljivo preiskujejo in ugotovijo, kakor dejstva, ki ga obremenjujejo."

Obrazložitev:

Osnutek nove ustave se nanaša zgolj na eno dokazno sredstvo, to je na priče, zgoraj predlagano besedilo pa tudi na dokaze zbrane na podlagi drugih dokaznih sredstev (izvid in mnenje izvedencev, sodni ogled, stvarni dokazi in podobno).

K 31. členu:

1. Tomo Grgič - sodnik Vrhovnega sodišča Republike Slovenije
23/10-1990 (19)

Redakcijska pripomba: manjka naslov "(prepoved ponovnega sojenja o isti stvari)."

2. Fedor Tominšek
30/10-1990 (29)

Meni, da določba tega člena ni dovolj razumljiva, zato predlaga, da se beseda "kaznovan" nadomesti z besedo "zapostavljen".

K 33. členu:

1. prof.dr.Ivan Kristan
29/10-1990 (27)

Predlaga, spremembo prvega in tretjega odstavka tega člena:
"Državljanom je zagotovljena svoboda gibanja in nastanitve."
"Te pravice se smejo omejiti z zakonom, vendar samo tedaj, če je to potrebno, da bi se zagotovil potek kazenskega postopka, da bi se preprečilo širjenje nalezljivih bolezni, da bi se zavaroval javni red, ali če to zahtevajo interesi obrambe države."

2. akad.dr.Rudi Kyovsky, Neodvisnost - Kofederacija novih sindikatov Slovenije
23/10-1990 (9,25)

Delavci, državljani Republike Slovenije, imajo kot ostali državljani pravico do emigracije. Ta je lahko začasna (zdomci) ali pa stalna. Ta pravica se po mednarodnih normah razlikuje od splošne pravice do emigracije. Tako ureja italijanska ustava (četrti odstavek 35. člena) posebej to pravico z dodatkom, da republika "ščiti italijansko delo v tujini".

K 36. členu:

1. prof.dr.Ivan Kristan
29/10-1990 (27)

Predlaga, da se v prvem odstavku besede "proti stanovalčevi volji" nadomestijo z besedami "brez privolitve stanovalca".

Obrazložitev.

Meni, da gre za pomembno razliko. Stanovalec mora privoliti v vsak poseg v njegovo stanovanje, razen zakonitih izjem. S tem je zavarovan proti tajnim preiskavam.

K 37. členu:

1. Matjaž Jarc
23/10-1990 (18)

Podpira variantni dodatek k tretjemu odstavku s tem, da se le-ta dopolni: "in s tem od neprekršljivosti človekove zasebnosti."

2. Fedor Tominšek
30/10-1990 (29)

Predlaga, da se določba prvega odstavka tega člena "človekova zasebnost je neprekršljiva" prenese v 35. člen, kot matični člen za varstvo zasebnosti.

Obrazložitev:

Meni, da se človekova zasebnost ne krši le z odpiranjem pisem, temveč tudi z zlorabo osebnih podatkov (38. člen), z nepooblaščenim vstopom v stanovanje (36. člen) itd.

K 39. členu:

1. prof.dr.Ivan Kristan
29/10-1990 (27)

Predlaga, da se ohrani izraz "svoboda misli" namesto "svoboda izražanja" in da se tretji odstavek tega člena, ki govori o omejitvah, črta.

Obrazložitev:

Meni, da je izraz "svoboda misli" ustaljen in mednarodno uveljavljen, zato bi ga bilo škoda izgubiti pri naslovu svoboščine. Omejitve v tem členu niso potrebne, ampak je potrebno to upoštevati v okviru splošnih ustavnih omejitev svoboščin (npr. ob izrednih razmerah) oziroma prepovedi zlorabe pravic in svoboščin.

K 41. členu:

1. Milan Gruntar
23/10-1990 (14)

"Izhajajoč iz vere ali nevere".

Družina, šola, družbeno okolje omogoča prosto vzgojo in izobraževanje.

2. prof.dr.Ivan Kristan
29/10-1990 (27)

Predlaga, da se črta drugi odstavek tega člena.

3. dr.Cveto Gradišar
30/10-1990 (30)

Predlaga, da se tretji odstavek tega člena glasi:

"Starši omogočajo in zagotavljajo v skladu z lastnim doseženim prepričanjem in možnostmi celostno vzgojo (eksistenčno zagotavljajo, bivanjsko podpirajo)

Obrazložitev:

Meni, da različnost nivoja dvo in raznosmernost vzgojnih procesov, rast in zorenje obeh generacij v veliki šoli življenja in humanizacije ne dopuščajo lajičnih, površnih ali okleščanih formulacij in vsebine.

K 42. členu:

1. prof.dr.Ivan Kristan
29/10-1990 (27)

Meni, da so omejitve v tem členu preširoko zastavljene. Vsekakor morale ni mogoče uvrstiti med prepovedne razloge. Vprašanje je, ali pri vsaki pravici oziroma svoboščini iskati posebne omejitvene razloge ali pa najti skupno ustavno podlago za restriktivno zakonsko intervencijo.

2. Fedor Tominšek
30/10-1990 (29)

Predlaga, da se ta člen dopolni z novim tretjim odstavkom, ki naj bi se glasi:
"Način uresničevanja teh pravic določa zakon".

Obrazložitev:

Meni, da bi uresničevanje teh pravic neposredno na podlagi teh ustavnih določb v praksi pomenilo precejšen nered. Zato bi bilo treba tudi v bodoče nekatera vprašanja političnega zbiranja, predvsem pa političnega združevanja državljanov ureditvi v smislu sedanjih republiških zakonov o zbiranju in združevanju občanov.

3. akad.dr.Rudi Kyovsky, Neodivnost - Konfederacija novih sindikatov Slovenije
23/10-1990 (9, 25)

Pravica do združevanja delavcev in delodajalcev v sindikate ne spada med pravice združevanja in jo "osnutek" ureja v 76. členu. Zato kaže besedo "v sindikate" v drugem odstavku 42. člena črtati. Isto velja za četrti odstavek tega člena, ki ga kaže prenesti v 76. člen.

K 43. členu:

1. akad.dr.Rudi Kyovsky, Neodvisnost - Konfederacija novih sindikatov Slovenije
23/10-1990 (9,25)

Pravica do volitve organov soupravljanja in vseh delavskih predstavnikov v delovnih organizacijah je bistvena pravica vseh delavcev ne glede na državljanstvo in ni omejena na dopolnitev 18 let. Isto velja za volitve sindikalnih funkcionarjev.

Določila 43. člena torej ne zajemajo v organizacijah zaposlenih delavcev in članov sindikatov in zato kaže to pravico posebej urediti v III. poglavju. K 45. členu:

1. Milan Grunčar
23/10-1990 (14)

"... pravice do socialne varnosti!
Vojaški rok se šteje v delovno dobo."

2. Tomo Grgič - sodnik Vrhovnega sodišča Republike Slovenije
23/10-1990 (19)

Redakcijska pripomba:

V drugem odstavku je treba najbrž besedo "naravnih" zamenjati z besedo "nravnih".

3. prof.dr.Ivan Kristan
29/10-1990 (27)

Predlaga, da se prvi odstavek tega člena glasi:

"Dokler Slovenija ne bo demilitarizirana država, je za državljane vojaška služba obvezna v mejah in na način, kot ga določa zakon (ustavni zakon)".

Obrazložitev:

Meni, da je potrebno načelo demilitarizacije zapisati tudi v členu, ki govori o vojaški obveznosti, in ne samo pri členih, ki govorijo o vojski, ker bo demilitarizacija imela za posledico ukinitve vojaške obveznosti.

K 48. členu:

1. akad.dr.Rudi Kyovsky, Neodvisnost - Konfederacija novih sindikatov Slovenije
23/10-1990 (9,25)

V členu 48 naj bi bila urejena pravica "vsakogar" do zdravstvenega varstva. Določilo ni v skladu s četrtem odstavkom istega člena. III. poglavje bi moralo urediti posebej pravice delavcev iz zdravstvenega, socialnega, pokojninskega zavarovanja in zavarovanja za primer nezaposlenosti. Zdravstveno varstvo ureja le materialne pravice zaposelnih, ne pa denarnih pravic (nadmestil) v primeru bolezni. K 49. členu:

1. Zveza združenj borcev NOV Republike Slovenije, Občinski odbor Nova Gorica (št. 001-02/89-2)
19/10-1990 (11)

Določilo o pravicah invalidov izpušča določbe o družbenem varstvu borcev NOV in oseb, ki so postale invalidne. V ustavo bi morali zapisati tudi:

"Vojaški invalidi, borci narodnoosvobodilne vojne, civilni invalidi vojne, žrtve fašističnega nasilja, borci za severne meje in slovenski vojni dobrovoljci uživajo posebno družbeno varstvo."

Obrazložitev:

Glede na zgodovinsko vlogo NOV, sedanjega razvejanega sistema socialne varnosti udeležencev NOV in oseb ki so postale

invalidne, bi morali ustavno zagotoviti podlage za normativno urejanje tega področja.

2. Republiški sekretariat za borce in vojaške invalide
29/10-1990 (26)

Predlagajo, da se iz tretjega odstavka tega člena izloči kategorija vojaških invalidov in da se za tem členom doda nov samostojni člen, ki naj bi se glasil:

"(Varstvo udeležencev vojne)

borci narodnoosvobodilne vojne in žrtve fašističnega nasilja, udeleženci drugih vojn, vojaški invalidi, civilni invalidi vojne, borci za severno mejo v letih 1918 in 1919 in slovenski vojni dobrovoljci iz vojn 1912-1918 uživajo posebno varstvo republike." Predlagajo tudi varianto tega člena "vojni veterani, vojaški invalidi in civilni invalidi vojne uživajo posebno skrb Republike Slovenije v skladu z zakonom."

Obrazložitev:

Menijo, da je potrebno določiti ustavno podlago za urejanje pravic vojnih invalidov.

3. Zveza društev civilnih invalidov vojne Republike Slovenije
30/10-1990 (31)

Predlagajo, da se tretji odstavek tega člena glasi:

"Vojaškim invalidom, civilnim invalidom vojne (varianta: "invalidom vojne") in delovnim invalidom so zagotovljene invalidske pravice in druge oblike invalidskega varstva ter usposobitev za delo, ustrezno njihovim zmožnostim."

K 52. členu:

1. Fedor Tominšek
30/10-1990 (29)

Predlaga, da se določba prvega odstavka tega člena nadomesti z naslednjima variantnima besediloma:

"Starši svobodno odločajo o rojstvu otrok" ali "Vsakdo ima pravico, da svobodno odloča o rojstvu svojih otrok"

K 54. členu:

1. Matjaž Jarc
23/10-1990 (18)

V drugem odstavku tega člena naj se črta besedi: "in brezplačno."

Podpira variantni dodatek.

2. akad.dr.Rudi Kyovsky, Neodvisnost - Konfederacija novih sindikatov Slovenije
23/10-1990 (9,25)

Foleg pravic, ki jih ima vsakdo, imajo zaposleni še posebno pravico do splošnega in strokovnega izobraževanja, ki ga kaže posebej urediti v III. poglavju.

K 55. členu:

1. Jože Zemva
23/10-1990 (13)

Ta člen naj se dopolni z naslednjim besedilom:

"Zajamčeno je tudi pravično finančno plačilo za od znanstvenika ali umetnika ustvarjeno delo glede na ustvarjalno pomembnost ustvarjalnega dela."

Obrazložitev:

Najvišja oblika praktične uporabe znanja človeka se končno pokaže v izumu in le družba, katera je v stanju zaščititi avtorja, lahko uspe, da je ta avtor še nadalje ustvarjalen in to tako, da avtor sam določa višino odškodnine za svoje minulo delo v obliki svobodne prodaje patenta ali licence komurkoli, kdor se pač zanima za nakup. Osnutek nove ustave mora jasno določiti, da je izumitelj tista osebnost, kateri gre dohodek iz svojega ustvarjanja.

K 57. členu:

1. Jože Zemva
23/10-1990 (13)

Ta člen naj se spremeni in dopolni tako da se glasi:

"Ustvarjalci znanstvenih, raziskovalnih in umetniških del ter znanstvenih odkritij in tehničnih izumov smejo uresničevati pravice na svojih stvaritvah v nasprotju s splošnim interesom, da se novi znanstveni dosežki in tehnični izumi pošteno nagradijo in da je možen sodni postopek v korist zaščite finančnih interesov avtorja izuma oziroma umetnostnega dela."

Obrazložitev:

Jasno je treba določiti, da je splošni družbeni interes pravična finančna odškodnina avtorju patenta in zadeva bo urejena v korist izumitelja in s tem tudi družbe v celoti.

K 63. členu:

Splošne pripombe:

1. Mitja Žagar, Inštitut za narodnostna vprašanja v Ljubljani
21/9-1990 (6)

Sprožiti bi morali vprašanje samega poimenovanja in opredelitve manjšinskih narod(nost)nih skupnosti. Tudi sami pripradniki "narodnih manjšin" vse pogosteje govorijo o svojih "narod(nost)nih skupnosti" - na primer o slovenski narodnostni skupnosti v Italiji ali o italijanski in madžarski narodnostni skupnosti v Sloveniji itd.

Pri pripravljajanju nove normative ureditve bi morali izhajati iz dveh temeljnih izhodišč:

1. Položaj, raven zaščite in uresničevanja pravic narodnosti pa tudi odgovornosti slovenske države ter njenih organov in organizacij do teh obveznosti ne smejo biti nižje in manjše kot so bile doslej.
2. Pri sprejemanju normativne ureditve morajo posamezne narod(nost)ne skupnosti sodelovati kot enakopravni subjekti, brez soglasja katerih tovrstna ureditev ne more biti sprejeta.

Temeljna vprašanja nove ustavne in zakonske ureditve, položaja in pravic narod(nost)nih skupnosti in njihovih pripadnikov v Republiki Sloveniji so: vprašanja specifičnosti vsake posamezne skupnosti; teritorij; jezik in simboli; šolstvo; organiziranje in ustanove; javni mediji; gospodarski položaj; sodelovanje z matično državo; politična participacija in soodločanje; opredelitev pojma; opredelitev ureditve položaja Romov ter vprašanja opredelitve odgovornosti Republike Slovenije ter njenih organov, organizacij in ustanov za zagotavljanje in uresničevanje pravic in položaja narodnosti.

2. Jože Horvat-Muc, načelnik Taborniške čete "25. maj", Pušča, Murska Sobota
1/10-1990 (7)

Mladi Romi - taborniki ugotavljamo, da nas v novi slovenski ustavi nikjer ne opredeljujete. Želimo, da nas v ustavi omenjate in nam date toliko pravic, kot jih državljani demokratične Slovenije moramo imeti. To pa bo le s tem, da nas statusno imenujete kot NAROD.

III. EKONOMSKA IN SOCIALNA RAZMERJA

Splošne pripombe:

1. akad.dr. Rudi Kyovsky, Neodvisnost - Konfederacija novih sindikatov Slovenije
23/10-1990 (9, 25)

Sodobna zakonodaja in kolektivne pogodbe uporabljajo dvoje izrazov: delodajalci in delojemalci. Drugi izraz razlikuje med delavci in uslužbenci. Verjetno bo kmalu odpravljena uporaba izraza "organizacija", ki jo bo zamenjal enak izraz delodajalec, kateremu bi odgovarjal na nasprotni strani izraz "delojemalec".

K 67. členu:

1. Matjaž Jarc
23/10-1990 (18)

V tem členu je uporabljen izraz "javno dobro", ki je neprimeren, saj se pojem "dobro" uporablja za uravnoteženje pojma "zlo". Doslej se je uporabljal pojem "javne dobrine".

2. prof.dr.Ivan Kristan

29/10-1990 (27)

Meni, da na noben način ne bi smeli predvideti možnost pridobitve lastninske pravice na javnem dobru, kot je predvideno v drugem odstavku tega člena.

K 69. členu:

1. Matjaž Jarc
23/10-1990 (18)

Doda naj se nov odstavek, ki se glasi:
"Republika Slovenija zagotavlja obstoj slovenstva in slovenskega kmeta tudi na območjih z najtežjimi pogoji za kmetovanje."

K 70. členu:

1. Zavod za varstvo naravne in kulturne dediščine - Maribor
23/10-1990 (15)

Predlagajo nov variantni predlog k temu členu:
"Zdravo živiljsko okolje je temeljna (ali "neodtujljiva") pravica prebivalcev Republike Slovenije. Republika je dolžna z zakonom zagotoviti izpolnjevanje te pravice."

Obrazložitev:

Zdravo živiljsko okolje je treba opredeliti kot človekovo pravico v smislu mednarodnih deklaracij o človekovih pravicah in o varstvu okolja, čemur pa ustreza vsebina 240. člena sedanje ustave Republike Slovenije. Skrb države za zdravo živiljsko okolje je treba opredeliti kot obveznost in ne kot možnost. Naštevane posameznih prvin okolja v variantnem dodatku je načelno smiselno, vendar pa obstaja realna možnost nepopolnosti takšnega seznama. Zato naj ustava uporabi le zbirni pojem "zdravo živiljsko okolje", naštevane posameznih prvin okolja pa naj se prepusti zakonski regulativi. Pretehta naj se tudi uporaba formulacije "porušenja" naravnega ravnovesja in se smiselno nadomesti z navezavo na zakonsko regulativo. Noben posamezni proces ali dogodek praviloma ne "poruši" ravnovesja ampak v povezavi z ostalimi dogodki prispeva k "rušenju" ravnovesja.

K 71. členu:

1. Zavod za varstvo naravne in kulturne dediščine - Maribor
23/10-1990 (15)

Ta člen naj se glasi:
"71. člen (varovane naravne in kulturne dediščine).
Naravna in kulturna dediščina predstavljata nenadomestljivo prvino narodnostne istovetnosti slovenskega naroda. Vsakdo je dolžan varovati naravno in kulturno dediščino v skladu z zakonom."

Obrazložitev:

Glede na vsebino predlaganega 71. člena, ki se nanaša tudi na kulturno dediščino je potrebno ustrezno dopolniti tudi naslov člena. Ker dediščina ne sodi med prvine, ki jih lahko trošimo ali celo potrošimo, ampak med tiste, ki smo jih dolžni varovati in v neokrnjeni obliki predati prihodnjim rodovom, je potrebno opredeliti izjemni pomen varovanja dediščine. Ustavna formulacija naj bi se nanašala na dediščino kot zbirni pojem, ki združuje vse oblike dediščine, ne glede na to ali so že ali še niso razglašene in zavarovane.

2. Zavod Republike Slovenije za varstvo naravne in kulturne dediščine
31/8-1990 (15)

Za ohranjanje naravne dediščine in njeno dostopnost vsem ljudem se nam zdi bistveno, da država ohrani možnost varovanja naravne dediščine. Predlagamo, da se nacionalno skrbništvo in neodtujljivost naravne dediščine načelno opredelita z ustavo Republike Slovenije, podrobneje pa z novim predpisom, ki bo urejal varstvo naravne dediščine.

K 73. členu:

1. akad.dr.Rudi Kyovsky, Neodvisnost - Konfederacija novih sindikatov Slovenije
23/10-1990 (9,25)

Smo v obdobju prehoda iz neuresničljivega modela samupravljanja v model soupravljanja, ki mora zajeti vse gospodarske in negospodarske organizacije. Zato kaže to, za nadaljnji razvoj države pomembno ustavno določbo, urediti v posebnem poglavju. Iz tega poglavja mora izpasti določilo o "ustanavljanju podjetij".

Predložena določila so nesprejemljiva iz naslednjih razlogov:

- po 1. členu zakona o podjetjih je podjetje pravna oseba, ki opravlja gospodarsko dejavnost zaradi pridobivanja dohodka oziroma dobička. Delavci vseh negospodarskih dejavnosti bi bili prikrajšani za pomembno socialno pravico soodločanja.
- ustava ne uvaja "soupravljanja" kot splošno za vse delojemalce gospodarskih dejavnosti veljajočo pravico, temveč pooblašča zakonodajo, da po lastni presoji to pravico prizna ali ne prizna.

Kot primer dobre ureditve navajamo 46. člen italijanske ustave:

"Zaradi gospodarskega in družbenega dviga dela in v skladu s potrebami proizvodnje priznava Republika delavcem pravico, da na način in v mejah, ki jih določajo zakoni, sodelujejo pri upravljanju podjetij".

2. Matjaž Jarc
23/10-1990 (18)

Podpira varianto 1 k drugemu odstavku tega člena.

Obrazložitev:

S takšno formulacijo bo zakon lahko tam, kjer je to res potrebno, soupravljanje še vedno omejil ali izvzel.

K 74. členu:

1. akad.dr.Rudi Kyovsky, Neodvisnost - Konfederacija novih sindikatov Slovenije
23/10-1990 (9, 25)

Ureditev je pomanjkljiva. Pravico do proste izbire poklica in do zaposlitve daje "vsakomur". Pri tem je vprašljiva širina pravice zalsti glede zaposlitve (nemška ustava daje takšno pravico le "Nemcem" - 12. člen). Pomanjkljiva pa je zato, ker ne vsebuje pravice do strokovnega izobraževanja in na drugi strani ne vsebuje negativne določbe o prepovedi prisilnega dela.

K 75. členu:

1. akad.dr.Rudi Kyovsky, Neodvisnost - Konfederacija novih sindikatov Slovenije
23/10-1990 (9,25)

V ta člen so zgnetene številne socialne pravice. Potrebno je, da so le-te posamično urejene.

Pravica do dela je v tem členu dvakrat omenjena, kar ne ustreza. Realna je le proglasitev obveznosti republike in drugih dejavnikov, da ustvarjajo pogoje za uresničevanje programske določbe.

Pravica do zaslužka kot najpomembnejša pravica iz delovnega razmerja ni ustrezno urejena. Besedilo govori o "pravičnem in dostojnem življenju". Boljša ureditev je v italijanski ustavi:

"Delavec ima pravico do zaslužka, ki je sorazmeren količini in kakovosti opravljenega dela in v vsakem primeru jamči za njegov svoboden in dostojen obstoj, kar velja tudi za njegovo družino."

Opredelitev pravice do varstva pri delu je preozka, ker je omejena na higiensko in tehnično varstvo.

Ista ugotovitev velja tudi za posebno varstvo mladine, žena in invalidnih oseb. Besedilo ne upošteva danes pomembne kategorije starejših oseb, zlasti pa je pomanjkljivo glede posebnega varstva žena. Posebno varstvo žena se omejuje le na varstvo žena - mater, spregleda pa v mednarodnih univerzalnih in regionalnih splošnih aktih novo uveljavljene pravice glede enakosti nagrajevanja ženske in moške delovne sile, pa tudi

izenačevanja drugih pravic na področju sklepanja delovnega razmerja.

V zvezi s posebnim varstvom mladine naj ustava tudi določi najnižjo starostno dobo za sklenitev delovnega razmerja.

V posebnem členu naj ustava določi, da zakon ureja samo najdaljši dopustni delavnik in pravico delavca do tedenskega počitka in letnega dopusta. To so pravice, katerim se delavec na more odpovedati.

2. Matjaž Jarc
23/10-1990 (18)

V prvem odstavku tega člena, naj se besede "vsakdo ima pravico do dela ..." nadomestijo z besedami: "delavec si lahko pridobi pravico do dela ...".

Obrazložitev:

Pravico do dela ime le tisti, ki jo lahko tudi uresniči in ne vsakdo. Neuresničljiva pravica je zgolj fiktivno upravičenje.

K 76. členu:

1. akad.dr.Rudi Kyovsky, Neodvisnost - Konfederacija novih sindikatov Slovenije
23/10-1990 (9, 25)

Sindikalna svoboda ne zajema samo organizacijske (ki je tudi slabo urejena) temveč tudi akcijsko funkcijo. Sodobne ustave določajo akcijsko dejavnost sindikatov kot "pravico varovanja delovnih in življenjskih pogojev" ter pogojev za ustanavljanje in delovanje sindikatov. Zraven navajajo uveljavljanje njihovega demokratičnega organiziranja.

Neustrezno je tudi besedilo o registraciji sindikatov, razen tega manjka določilo o načinu pridobivanja lastnosti pravne osebe. K 77. členu:

1. akad.dr.Rudi Kyovsky, Neodvisnost - Konfederacija novih sindikatov Slovenije
23/10-1990 (9,25)

Način uresničevanja stavk je sicer pomemben del zakona o stavkah, ni pa edini, ker mora zakon urediti poleg tega še vrsto drugih vprašanj.

2. prof.dr.Ivan Kristan
29/10-1990 (27)

Predlaga, da se črta drugi stavek tega člena.

Obrazložitev:

Meni, da je zelo problematičen poskus zakonskega urejanja stavke. To morajo biti pravila, ki jih prizadeti subjekti sprejmejo sporazumno.

K 78. členu:

1. Milan Gruntar
23/10-1990 (14)

"Republika Slovenija ... in ustvarja materialne in ostale pogoje za pridobitev stanovanja, hiše."

2. Janez Skulj
23/10-1990 (17)

Predlaga, da se to določilo izpusti.

Obrazložitev:

Ne gre za osebno ali državljansko pravico. Država lahko ustvarja le možnosti, da si vsakdo sam zagotovi stanovanje (najemno, lastniško).

3. Matjaž Jarc
23/10-1990 (18)

Podpira varianto.

Obrazložitev:

Pravico do primerne stanovanja ne bodo imeli le državljanji, temveč tudi marsikateri "tujec".

K 79. členu:

1. Jože Zemva
25/10-1990 (24)

V prvem odstavku naj se črta beseda "carine".

Doda naj se stavek, ki se glasi:

"Slovenija je prosta carinska cona brez vsake carine."

Obrazložitev:

Naša carina nikakor nima več funkcije zaščite narodnega interesa in zaščite svobode, temveč je eden glavnih podaljškov nove birokracije. Za milijon Slovencev je pomembna možnost svobode trgovine.

K 82. členu:

1. Tomo Grgič - sodnik Vrhovnega sodišča Republike Slovenije
23/10-1990 (19)

Predlaga, naj se "računsko sodišče" imenuje raje: "računski dvor" ali morda "računski svet", ker ne gre za pravo sodišče, saj njegovi člani odgovarjajo državnemu zboru.

Če pa se bo vztrajalo na morda neustreznem izrazu sodišče, potem naj bi njegov odnos do državnega zbora opredelili kot v drugem odstavku 100. člena ustave Republike Italije, da "... državnemu zboru neposredno poroča o uspehu izvršenega

pregleda", ker je nedvomno ustreznješi izraz kot da mu "odgovarja za svoje delo".

K 84. členu:

1. Janez Škulj
23/10-1990 (17)

Predlaga, sledeče besedilo:

"Republika Slovenija z zakonom ustanovi Narodno banko Slovenije."

K poglavju IV.: državna ureditev

1. Božidar Merc, dipl.iur.
24/10-1990 (22)

Predlaga, da se "Vojska" uvrsti zaradi zagotovitve logične in pomenske sistematike IV. poglavja ustave, za "Odvetništvo in notariat". K 85. členu:

1. Milan Gruntar
23/10-1990 (14)

Predlaga, da se varianta črta.

2. Janez Škulj
23/10-1990 (17)

Zavzema se za enodomni parlament s 120 poslanci.

3. Matjaž Jarc
23/10-1990 (18)

"Pravi parlament mora biti dvodomen, sicer bo politiko vodila le peščica stankarskih prvakov iz centra, na škodo lokalne samouprave in svobodnega državljana, ki ne pripada nobeni stranki."

4. prof.dr.Ivan Kristan
29/10-1990 (27)

Predlaga, da se sprejme varianta, ki predvideva dvodomni parlament, vendar pa naj se število poslancev v vsakem domu in način volitev uredi z ustavnim zakonom:

"Parlament sestavljata državni zbor in zbor regij.

Zbora sta enakopravna.

Varianta za drugi odstavek: Državni zbor je splošno pristojni zbor. Zbor regij odloča enakopravno z državnim zborom o spremembi ustave, o proračunu, o davkih, o urejanju prostora, o planskih aktih, o varstvu okolja, o varstvu naravne in kulturne dediščine, o volitvah predsednika republike (če ne bo neposredno voljen) in o drugih zadevah, ki jih določa ustava ali ustavni zakon.

Število poslancev za vsak zbor in način volitev se določi z ustavnim zakonom."

Obrazložitev:

Meni, da ima predlagani dvodomni parlament prednost pred enodomnim. Glede na predvideno reformo občin bo potrebno imeti regije kot vmesno stopnjo med občino in republiko. Tako oblikovane regije pa ne bodo zgolj administrativna vmesna stopnja, ampak se bodo v njih, upoštevaje tudi nekdanje historične meje, oblikovali določeni skupni interesi (ekonomski, socialni, kulturni, politični), ki morajo dobiti svoje mesto v drugem domu slovenskega parlamenta. V načelu bi bila zborna lahko med seboj enakopravna, tako da bi imeli čisto dvodomno odločanje. Možna pa je tudi druga varianta, namreč, da je državni zbor splošno pristojni zbor, medtem ko bi zbor regij odločal z njim enakopravno samo o nekaterih zadevah. Reševanje sporov med zboroma bi bilo običajno kot je v dvodomnih sistemih in bi ga lahko uredil poslovnik parlamenta. Način volitev je bolje prepustiti ustavnemu zakonu, ker je za zbor regij potrebno proučiti, ali so ustrežnejše neposredne volitve kot za državni zbor, ali pa posredne volitve, tako da bi volile občine.

5. Jože Zagoričnik
30/10-1990 (28)

Predlaga, da se sprejme varianta k temu členu, ki pa naj se bolje obdelata.

K 86. člen:

1. Milan Gruntar
23/10-1990 (14)

Predlaga, da se variantni dodatek upošteva.

2. prof.dr. Ivan Kristan
29/10-1990 (27)

Predlaga, da se variantni dodatek k prvemu odstavku tega člena ne sprejme.

Obrazložitev:

Meni, da odnose med volilci in poslanci ni več mogoče urejati izključno po načelu klasičnega svobodnega mandata. To še posebej ne bi bilo sprejemljivo za zbor regij.

3. Jože Zagoričnik
30/10-1990 (28)

Meni, da določanje, kdo ne more biti izvoljen za poslanca ter nezdržljivost funkcije poslanca z drugimi funkcijami, ne more biti prepuščeno ustavnemu zakonu, temveč je to treba določiti kar v ustavi. Meni tudi, da pravi demokraciji bolj ustreza variantni dodatek, ki določa, da "so poslanci predstavniki vsega ljudstva in niso vezani na nobena navodila". Še ustrežnejša pa bi bila vsebina tez za ustavo, v katerih je bila predvsem človeška vez tista, po kateri bi se moral vsak poslanec, ne glede na svojo strankarsko pripadnost najprej ravnati.

K 87. členu:

1. Milan Gruntar
23/10-1990 (14)

Predlaga pet-letno mandatno dobo državnega zbora.

2. Matjaž Jarc
23/10-1990 (18)

Meni, da v primeru, ko ima zakonodajno oblast dvodomni parlament, ni več potrebno vzpostavljati Državnega sveta. Bolj učinkovita bi bila vzpostavitev strokovno-posvetovalnih teles iz 109. člena.

3. prof.dr.Ivan Kristan
29/10-1990 (27)

Predlaga, da se v drugem odstavku tega člena sprejme varianta, ker izredne razmere ne bi smele biti izgovor za podaljšanje mandata parlamentu.

K 92. členu:

1. prof.dr.Ivan Kristan
29/10-1990 (27)

Predlaga, da se v drugem odstavku tega člena na mesto "dvotretjinske večine navzočih poslancev" za sprejem ustavnih zakonov določi "večina vseh poslancev". Razen tega pa tudi ni potrebno sprejeti nobenega od predlaganih variantnih dodatkov.

K 94. členu:

1. prof.dr.Ivan Kristan
29/10-1990 (27)

Predlaga, da se črta prvi odstavek tega člena in variantni dodatek k drugemu odstavku tega člena.

K 95. členu:

1. prof.dr.Ivan Kristan
29/10-1990 (27)

Predlaga, da se tretji odstavek tega člena glasi:
"Odločitev je na referendumu sprejeta, če zanjo glasuje večina vpisanih volilcev."

Obrazložitev:

Meni, da se na referendumu sprejemajo tako pomembne odločitve, da je zanje potrebno pridobiti najmanj polovico upravičenih volilcev oziroma populacije, ki bo uživala sadove ali pa trpela negativne posledice na referendumu sprejete odločitve.

K 98. členu:

1. prof.dr.Ivan Kristan

29/10-1990. (27)

Predlaga, da se za sprejem poslovnika določi večina vseh poslancev namesto dvotretjinske večine navzočih. Hkrati pa predlaga, da se variantni dodatek ne sprejme.

Obrazložitev:

Meni, da predložen državni svet ne bi mogel zadovoljivo opravljati svoje funkcije kot posvetovalno telo.

K 99. členu:

1. Milan Gruntar
23/10-1990 (14)

Predlaga, da se črta "35 let".

2. Matjaž Jarc
23/10-1990 (18)

Meni, da morajo biti volitve predsednika republike neposredne.

Predlaga, da se besedilo četrtega odstavka tega člena glasi: "Za predsednika je lahko izvoljen državljan Slovenije, ki je na dan volitev starejši od 33 in mlajši od 64 let."

3. prof.dr.Ivan Kristan
29/10-1990 (27)

Predlaga, da se glede izvolitve predsednika republike sprejme varianta prvega in drugega odstavka. V tretjem odstavku tega člena pa naj se izpusti starostna doba 35 let kot pogoje za pasivno volilno pravico

Obrazložitev:

Meni, da je bližje parlamentarnemu sistemu, če predsednika republike izvoli parlament. To ne zmanjšuje njegove ustavne samostojnosti pri izvrševanju pristojnosti, ki so določene z ustavo.

K 102. členu:

1. Matjaž Jarc
23/10-1990 (18)

Predlaga, da se besedilo tretjega odstavka tega člena glasi: "Dokler je predsednik parlamenta zadržan, v primeru iz prvega in drugega odstavka začasno opravlja funkcijo predsednika republike predsednik Ustavnega sodišča."

Obrazložitev:

Polega zadržanosti predsednika parlamenta je pogoj za opravljanje funkcije predsednika republike s strani predsednika Ustavnega sodišča tudi zadržanost, smrt, odstopk itd. predsednika republike.

K 103. členu:

1. Matjaž Jarc
23/10-1990 (18)

Predlaga, naj se v tem členu izpustijo besede: "... in njeno (nacionalno) enotnost."

2. prof.dr.Ivan Kristan
29/10-1990 (27)

Predlaga, da se določba tega člena črta.

K 104. členu:

1. prof.dr.Ivan Kristan
29/10-1990 (27)

Predlaga, da se v prvem odstavku tega člena kot prva alineja vključi nova alineja:
"- predstavlja Republiko Slovenijo".

K 105. členu:

1. prof.dr. Ivan Kristan
29/10-1990 (27)

Predlaga, da se doda nov tretji odstavek:
"Uredbe iz prvega in drugega odstavka tega člena mora dati predsednik republike v potrditev parlamentu takoj, ko se ta lahko sestane."

K 106. členu:

1. Matjaž Jarc
23/10-1990 (18)

Predlaga, da mora ustava morebitni razpust parlamenta utemeljiti, postaviti nujne pogoje in šele nato določiti, kdo lahko parlament razpusti.

Obrazložitev:

Iz predlaganega besedila osnutka ustave izhaja premoč izvršilne oblasti nad zakonodajno, kar pa zreducira pomen parlamenta, ga spravi pod oblast vlade in predsednika republike. Zakonodajno telo mora delovati avtonomno.

2. prof.dr.Ivan Kristan
29/10-1990 (27)

Predlaga, da se ta člen črta.

Obrazložitev:

Meni, da predsednik republike ne more imeti splošnega pooblastila za razpust parlamenta. Razpusti ga lahko le v primerih, ki jih določa ustava, ker so pa ti primeri posebej določeni, ta člen ni potreben (ali pa bi ga bilo potrebno preoblikovati).

K 108. členu:

1. Matjaž Jarc
23/10-1990 (18)

Predlaga, da se beseda "huje" črta.

K 109. členu:

1. Boštjan Horvat
23/10-1990 (16)

Predlaga, da se v tretjem odstavku tega člena izpusti tekst: "direktor uprave za državno varnost" in se upošteva predlagani variantni dodatek.

Obrazložitev:

Določba 109. člena predvideva Upravo za državno varnost kot edino strokovno organizacijo, ki bo neposredno zastopana v svetu za nacionalno varnost, ta pa naj bi bil vrhovno telo na področjih obrambe, varnosti in obveščevalne dejavnosti. To dejstvo jo postavlja v neupravičeno privilegiran položaj pred ostalimi strokovnimi službami v varnostno obveščevalnem sistemu, po drugi strani pa se izgublja neposredna odgovornost za njeno delo.

Zgoraj predlagana sprememba pa bi omogočila, da postanejo člani sveta tudi šefi vseh pomembnejših institucij varnostnega sistema.

2. Janez Skulj
23/10-1990 (17)

Meni, da določanje posvetovalnih organov v ustavi ni potrebno. Ne gre niti za pravico in svobščino državljanov, niti za organizacijo in pristojnosti oblasti v odnosu do državljanov.

3. Matjaž Jarc
23/10-1990 (18)

Predlaga, da se prvi odstavek tega člena glasi: "Posvetovalna telesa pri predsedniku republike so kulturni, ekonomski in varnostni svet, ki jih sklicuje in jim predseduje predsednik republike."

Predlaga tudi, da se doda nov četrti odstavek: "Svet za kulturo in znanost sestavlja sedem umetnikov in sedem znanstvenikov, predstavnikov različnih področij slovenske znanosti in umetnosti, ki jih imenuje predsednik."

Obrazložitev:

Predsednik republike predstavlja najprej kulturo svojega naroda, šele potem ekonomijo in vojsko/policijo.

K 110. členu:

1. Janez Skulj
23/10-1990 (17)

Zavzema se za varianto A (parlamentarni sistem).

2. Matjaž Jarc
23/10-1990 (18)

Meni, da je varianta, ki predvideva kombinirani parlamentarno-predsedniški sistem z močnejšo vlogo šefa države enostavnejši in bolj učinkovit. Definirati pa bi veljalo tudi odstop posameznega ministra zato predlaga sledeče besedilo:

"20 poslancev vsakega zbora lahko predlaga glasovanje o zaupnici posameznemu ministru. Če mu je izglasovana nezaupnica, mora minister odstopiti. Parlament lahko izglasuje nezaupnico ministri z najmanj dvotretjinsko večino glasov vseh poslancev."

3. prof.dr.Ivan Kristan
29/10-1990 (27)

Predlaga, da se sprejme varianta A.

K 114. členu:

1. Matjaž Jarc
23/10-1990 (18)

Meni, da je beseda "hujše" odveč.

K 117. členu:

1. Tomo Grgič - sodnik Vrhovnega sodišča Republike Slovenije
23/10-1990 (19)

Predlaga dve redakcijski pripombi:

- v prvem stavku omenjena "ožja območja" bi lahko poimenovali "(upravni) okraji", ki bi zajemali območje ene ali več občin;
- v drugem stavku tega člena so občine (135. člen in sledeči) "lokalne skupnosti".

K podpoglavju "VOJSKA"

K 119. členu:

1. Janez Skulj
23/10-1990 (17)

Predlaga, da se člen črta (tako osnovno besedilo kot predlagana varianta).

2. prof.dr.Ivan Kristan
29/10-1990 (27)

Predlaga, da se sprejme varianta. Tekst bi se lahko glasil:
"Republika Slovenija je demilitarizirana država.
Z ustavnim zakonom se uredi prihod od zatečenega stanja v demilitarizirani statut tako, da se pridobijo vsa potrebna mednarodna jamstva za spoštovanje meja in za priznanje stantusa demilitarizirane države. Ta prehod je potrebno izvesti v desetih letih."

Obrazložitev:

Ideja demilitarizacije dobiva v Evropi vse več pristašev, zato ji je potrebno dati značaj ustavne kategorije in ustavno določenega cilja.

K 120. členu:

1. Janez Skulj
23/10-1990 (17)

Predlaga novo besedilo tega člena:
"Zakon lahko določi, da ima Republika Slovenija vojsko, sestavljeno na podlagi vojaške obveznosti ali kot poklicno vojsko, ali da vojske nima.
Zakon določa in ureja vojaško obveznost."

2. Komisija Skupščine Republike Slovenije za mirovno politiko
18/9-1990 (5)

Varianta II k 119. in 120. členu:
V tekst nove ustave naj se vključi kot alternativno možnost za javno razpravo sledeče besedilo:
"Območje Slovenije je demilitarizirana cona. Slovenija nima vojske in nima vojaške industrije. Na ozemlju Slovenije se ne more zadrževati in ne more trgovati nobena vojaška organizacija. Varnostna politika Slovenije temelji na negovanju miroljubnih mednarodnih odnosov, na spoštovanju človekovih pravic in na vzpostavljanju ekoloških, socialnih in duhovnih vrednot."

K 121. členu:

1. Tomo Grgič - sodnik Vrhovnega sodišča Republike Slovenije
23/10-1990 (19)

Meni, da ni jasno, ali se predvideva več upravnih sodišč ali eno samo (157. člen).

2. Božidar Merc, dipl.iur.

24/10-1990 (22)

Predlaga sledeče besedilo:

"Sodno oblast izvajajo sodniki; izvršuje pa se v okviru splošnih in upravnih sodišč."

Obrazložitev:

Meni, da gre pri sodni oblasti za institucionalizirano obliko izvajanja oblasti in ne za individualno izvajanje oblasti, kot je to na primer pri predsedniku republike. Tako gledišče je skladno tudi z načelom zbornosti pri sojenju in načelom udeležbe državljanov pri sojenju (124. člen osnutka ustave).

K 124. členu:

1. Tomo Grgič - sodnik Vrhovnega sodišča Republike Slovenije
23/10-1990 (19)

Meni, da verjetno manjka posebna določba o vrhovnem sodišču, ki je sicer izrecno omenjeno v drugem odstavku 18. člena in v 157. členu in iz katere bi bilo razvidno, da gra za vrh pravosodja v republiki. Zato predlaga naslednje besedilo:

"Vrhovno sodišče:

- odloča na zadnji stopnji o rednih pravnih sredstevih zoper odločbe sodišč, kadar je to določeno z zakonom,
- odloča o izrednih pravnih sredstevih zoper odločbe sodišče, kadar je to določeno v zakonu,
- odloča na prvi in zadnji stopnji v zadevah, ki jih določa zakon,
- sprejema načelna pravna mnenja, ki so pomembna za enotno uporabo zakonov pri sodiščih,
- rešuje spore o pristojnosti med sodišči,
- opravlja druge zadeve, ki jih določa ustava in zakon."

Obrazložitev:

Iz prve alineje je razvidno, da gre za najvišje sodišče, nad katerim ni sodne instance, na primer v morebitni konfederaciji. K drugi se pripominja, da vrhovno sodišče ne odloča o vseh izrednih pravnih sredstvih, o obnovi namreč odloča sodišče prve stopnje. Tretja alineja se nanaša na upravni spor (in doslej tudi na upravno računski spor); če bi bilo ustanovljeno posebno upravno sodišče, bi ta določba morala najbrž odpasti. K četrti alineji: sedanja ustava pozna načelna stališča in načelna pravna mnenja, vendar praksa takega razlikovanja ni potrdila.

2. Božidar Merc, dipl.iur.
24/10-1990 (22)

Meni, da je ustreznější variantni predlog.

K 127. členu:

1. Božidar Merc, dipl.iur.
24/10-1990 (22)

Meni, da je ustrežnejša varianta ki določa, da sodnike voli državni zbor.

K 128. členu:

1. Božidar Merc, dipl.iur.
24/10-1990 (22)

Predlaga, da se črta sledeči tekst:
"Na predlog predsednika republike" in se nadomesti z: "na predlog predsednika državnega zbora."

K 130. členu:

1. Božidar Merc, dipl.iur.
24/10-1990 (22)

Meni, da bi bilo ustrežnejše, da se vprašanje disciplinske odgovornosti sodnikov uredi z ustavnim zakonom, kjer bodo urejena tudi številna veliko pomembnejša vprašanja, vsekakor pa to ne sodi v ustavo.

K 131. členu:

1. Fedor Tomiňšek
30/10-1990 (29)

Predlaga, da se besede "v organih političnih strank" nadomestijo z besedami "članstvom v političnih strankah".

Obrazložitev:

Meni, da je politični pluralizem utemeljen in potreben pri določanju pravnega reda, škodljiv in nepotreben pa je pri izvajanju predpisov. Vezanost sodnikov na politične stranke ustvarja možnost za vplivanje politike na delo sodišč.

K 132. členu:

1. Božidar Merc, dipl.iur.
24/10-1990 (22)

Predlaga uveljavitev obeh variantnih dodatkov, ker je s tem v večji meri zagotovljena zaščita sodnika pred morebitnimi manipulacijami.

K podpoglavju javno tožilstvo:

1. Božidar Merc, dipl.iur.
24/10-1990 (22)

Meni, da upoštevanje semantične, teleološke in logične razlage dovede do sklepa, da je ustrežnejši naziv "Državno tožilstvo".

LOKALNA SAMOUPRAVA

Splošne pripombe k poglavju

1. Stefan Lednik, upokojenec
29/6-1990 (1)

Fredlagatelj se zavzema za bolj smotrno ureditev upravno politične sturkture v Sloveniji od republike do kraja kot osnovne sociološke skupnosti. Zavzema se za ustanovitev občin na območjih današnjih matičnih uradov, za ustanovitev vaških pododborov v manjših krajih ter za ukinitvev krajevnih skupnosti. Hkrati je treba postaviti od lokalne politike neodvisno visoko usposobljeno državno upravo. Zavzema se tudi za okraje. Formalno večjo vlogo bi morali dati poleg Ljubljane še Mariboru, Celju, Kopru in Novi Gorici.

2. Jože Zagoričnik
30/10-1990 (28)

Fredlaga, da se to poglavje bolje obdela in naj se ohrani vse tisto, kar je bilo v sedanji ureditvi dobro (zlasti krajevne skupnosti kaže ohraniti tudi ob morebitnem povečanju števila občin).

K 139. členu:

1. prof.dr.Ivan Kristan
29/10-1990 (27)

Fredlaga, da se v tem členu predvidi uvedba regionalnih skupnosti:

"Republika Slovenija se razdeli na regionalne skupnosti. Ustanovitev regionalnih skupnosti in njihove pristojnosti se uredi z ustavnim zakonom."

Obrazložitev:

Fredlog za dvodomen parlament je povezan z razdelitvijo Slovenije za regionalne skupnosti. Če do sprejema ustave še ne bodo vsa vprašanja razčiščena, bi to lahko uredili z ustavnim zakonom.

K 142. členu:

1. prof.dr.Ivan Kristan
29/10-1990 (27)

Fredlaga, da se v drugem stavku tega člena "osmi dan" nadomesti s "petjansti dan".

Obrazložitev:

Meni, da bi bilo podaljšanje vacatio legis v korist krepitve pravne varnosti, saj bi tako vsi adresati imeli več možnosti, da se pravočasno seznanijo s predpisom, ki se na njih nanaša. S tem ne bi bilo onemogočeno, da se izjemoma ta rok skrajša.

K 147. členu:

1. Fedor Tominšek
24/10-1990 (23)

Besedilo tega člena naj se glasi:

"Vlada lahko zadrži izvršitev predpisa ministra oziroma kakšnega drugega upravnega organa do odločitve Ustavnega sodišča, če meni, da je v nasprotju s predpisi vlade, z zakonom, ustavnim zakonom oziroma ustavo."

Obrazložitev:

Sporni 147. člen in 151. člen osnutka nove ustave bi v praksi pomenila podvajanje institucij, kateri bi neodvisno druga od druge odločale o ustavnosti in zakonitosti nekega predpisa, kar bi bilo v škodo temeljnemu principu o pravni varnosti.

K 148. členu:

1. Tomo Grgič - sodnik Vrhovnega sodišča Republike Slovenije
23/10-1990 (19)

Meni da, če bo potrebno posebno upravno sodišče, potem je potrebno v četrti vrsti pred besedo "sodišč" dodati besedo "upravno" (125. člen).

K 151. členu:

1. prof.dr.Ivan Kristan
29/10-1990 (27)

Predlaga, da se drugi odstavek ustrezno preformulira in določi kot samostojni člen z naslovom "Ustavna pritožba."

Obrazložitev:

Meni, da je sedaj priložnost, da se v naš ustavni sistem uvede institut ustavne pritožbe po vzoru nemške in avstrijske ustavne pritožbe (ver fassungsbeschwerde).

K 152. členu:

1. Tomo Grgič - sodnik Vrhovnega sodišča Republike Slovenije
23/10-1990 (19)

Predlaga, da se v prvem odstavku tega člena med besedama: "dva izvoli" vnesejo besede: "iz vrst sodnikov".

Obrazložitev:

Zaradi pristojnosti po drugem odstavku 151. člena bo namreč potrebno pogobljeno poznavanje sodnih postopkov, ki pa se ga da pridobiti le z dolgoletno prakso na sodiščih.

Če pa se predvideva da bo tovrstnih sporov več, potem bi prišla v poštev varianta, ki jo je predlagal prof.dr.Jambrek v gradivu za slovensko ustavo z dne 31/8-1990.

2. Božidar Merc, dipl.iur.
24/10-1990 (22)

Predlaga, da se prvi odstavek tega člena glasi:

"Ustavno sodišče je sestavljeno iz devetih sodnikov, ki jih izvoli državni zbor na predlog predsednika državnega zbora."

Obrazložitev:

Meni, da ne glede na to, da ima ustavno sodišče specifično funkcijo, gre v bistvu vendarle za sodno funkcijo. Zato predlagana rešitev v osnutku ustave ruši v bistvu vendarle enoten sistem sodne oblasti iz katerega ustavnega sodišča ni mogoče izvzeti, kljub njegovim specifičnostim.

K 154. členu:

1. Fedor Tominšek
30/10-1990 (29)

Predlaga, da se v tem členu besede "v organih političnih strank" nadomestijo z besedami "članstvom v političnih strankah".

Obrazložitev:

Isto kot pri 131. členu.

K 157. členu:

1. Matjaž Jarc
23/10-1990 (18)

Besedilo tega člena naj se spremeni tako, da se glasi:
"Vsakdo lahko zahteva oceno ustavnosti in zakonitosti. Ustavno sodišče je dolžno sprejeti oceno, ali pa zavrniti zahtevo kot neutemeljeno."

Obrazložitev:

Glede na določbo 13. člena, da so pred zakonom vsi enaki je potrebno brisati razliko med "pobudo" in "zahtevo". Človek naj ima možnost sam uveljavljati svoje ustavne pravice neposredno, ne le kot pobudnik in le preko posrednika.

K 158. členu:

1. prof.dr.Ivan Kristan
29/10-1990 (27)

Predlaga, da se v prvem odstavku tega člena namesto "četrtnina poslancev" določi "trideset poslancev".

Obrazložitev:

Meni, da je enostavneje če se določi fiksno število poslancev, ki imajo pravico predlagati začetek postopka za spremembo ustave.

K 161. členu:

1. Janez Škulj
23/10-1990 (17)

Predlaga sledeče besedilo:

"O spremembi ustave ali o novi ustavi se izvede referendum. Državni zbor razglasi spremembo ustave ali novo ustavo, če je na referendumu zanjo glasovala več kot polovica polnoletnih državljanov Slovenije.

O spremembah ustave ni obvezno razpisati referendum, če glasuje za spremembo vseh 120 poslancev državnega zbora in če

v roku treh mesecev ni vložena zahteva 50.000 volilcev (polnoletnih državljanov) za razpis referendumu. Med vojno ali ob zasedbi Slovenije ustave ni mogoče spreminjati ali sprejeti nove ustave."

2. Matjaž Jarc
23/10-1990 (18)

Predlaga, da se črta tretji odstavek tega člena.

3. prof.se.Ivan Kristan
29/10-1990 (27)

Predlaga, da se v prvem odstavku tega člena besede "večina glasov volilcev, ki so glasovali" nadomestijo z "večina vpisanih volilcev".

Obrazložitev:

Meni, da je potrebno za sprejem ustave doseči večino vseh volilcev.

K 163. členu:

1. Komisija za urejanje skupnih interesov in odnosov v Jugoslaviji Skupščine Republike Slovenije
12/10-1990 (8)

Obstajajo tri temeljna stališča glede doseganja samostojnosti Slovenije:

- legalistični pristop, ki pomeni osamosvojitve Slovenije s čimprejšnjim sprejetjem slovenske ustave;
- pristop, da je treba ločiti proces osamosvojitve Slovenije od sprejema nove ustave ker osamosvojitve omogoča že veljavna ustava in ne kaže hiteti s sprejetjem nove;
- pristop, da je potreben najprej plebiscit za samostojno državo Slovenijo, ki bi mu sledil sprejem ustave brez referendumu.

Še pred morebitnim razpisom plebiscita se morajo skrbno proučiti različni vidiki in možne posledice tega dejanja za Slovenijo. Izvedba plebiscita terja temeljite priprave, še zlasti na zakonodajnem področju, zato je vprašanje, ali predstavlja razpis plebiscita hitrejšo pot do samostojnosti kot pa sprejem nove ustave.

K 164. členu:

1. Matjaž Jarc
23/10-1990 (18)

Podpira varianto, da se besede "... postane samostojna država, ki ..." črtajo.

2. Komisija za urejanje skupnih interesov in odnosov v Jugoslaviji Skupščine Republike Slovenije

12/10-1990 (8)

3. prof.dr.Ivan Kristan
29/10-1990 (27)

Predlaga novo formulacijo prvega odstavka tega člena:

"Z razglasitvijo te ustave Republika Slovenija - skladno z ustavnim zakonom za izvedbo ustave - prevzame v celoti izvrševanje vseh suverenih pravic, tudi tistih, katerih izvrševanje je prenesla na Socialistično federativno republiko Jugoslavijo."

Obrazložitev:

Meni, da je tako formuliran prvi odstavek potreben, ker sicer drugi odstavek ne bi imel nobenega smisla, kajti s prvim odstavkom bi se Slovenija že osamosvojila in prekinila vezo s pravnim redom SFRJ.